

> Retouradres

Aan het bestuurscollege van Sint Eustatius
ter attentie van de voorzitter, [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

DG Koninkrijksrelaties
DGKR-DCN-Cluster Juridisch

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Onze referentie
2025-0000052803

Uw referentie

Datum 6 februari 2025
Betreft Uitkomsten beraad wijziging WolBES/FinBES

Geacht bestuurscollege,

Op 23 oktober 2024 heb ik de Tweede Kamer laten weten dat ik het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: WolBES) en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: FinBES) in beraad heb. Ik realiseer me dat u de afgelopen jaren veel tijd en energie in dit wetsvoorstel hebt gestoken met uw bijdrage aan de werkconferentie vorig jaar als sluitstuk van de consultatie.

Bij mijn aantreden trof ik een wetsvoorstel aan dat geruime tijd in voorbereiding was en dat in consultatie was geweest. Aan de basis van het wetsvoorstel ligt de Kabinetsreactie op de Voorlichting van de Raad van State en Interdepartementaal Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties.¹ Tijdens de werkconferentie zijn er goede afspraken gemaakt over de ondersteuning bij de professionalisering van bestuurders en politici en de eerdere betrokkenheid van Bonaire, Sint Eustatius en Saba bij beleid en wetgeving die hen raakt. Dit zal op onderdelen ook leiden tot een verdere versterking van de relatie tussen de eilanden en Den Haag, een ontwikkeling die belangrijk is en behouden moet blijven. Door het voorstel dat ik doe om de functie Rijksvertegenwoordiger te behouden zal de relatie die u met diverse ministeries heeft niet veranderen.

Ik heb bij mijn beraad over dit wetsvoorstel gekeken of het wetsvoorstel bijdraagt aan goed bestuur en financiële degelijkheid. Daarbij heb ik de ontwikkelingen van na 2019 meegewogen, zoals de uitkomsten van de consultatie en de werkconferentie met de eilandsbesturen van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, maar ook andere bestuurlijke ontwikkelingen, zoals de ingreep bij het bestuurscollege van Bonaire ten aanzien van Selibon en de nog beperkte tijd na beëindiging van de bestuurlijke ingreep op Sint Eustatius. Dit beraad heeft geleid tot mijn conclusie dat ik het voorstel verder wil brengen, maar dat er een wijziging van het wetsvoorstel nodig is. Deze wijziging betreft de positie van de Rijksvertegenwoordiger. Hoewel er terechte zorgen zijn over de wijze waarop de functie van de Rijksvertegenwoordiger nu is vormgegeven, is het geen goed idee om deze functie te schrappen. Ik heb dan ook besloten deze functie te behouden en het wetsvoorstel op dit punt aan te passen. Dat betekent niet dat de functie hetzelfde blijft.

¹ Kamerstukken II 2019/20, 35300-IV, nr 11.

Bovendien zijn bestuurlijke ogen en oren in de regio nodig voor goed interbestuurlijk toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De recente casus Selibon, waarbij de waarnemend Rijksvertegenwoordiger indeplaatsstelling heeft toegepast ten aanzien van het bestuurscollege van Bonaire,² laat het belang van dit toezicht zien en laat zien welke meerwaarde de Rijksvertegenwoordiger daarbij heeft. Interbestuurlijk toezicht, waar en wanneer nodig, vraagt om een intensieve bestuurlijke betrokkenheid. Dit kan effectiever en passender worden vormgegeven door de Rijksvertegenwoordiger dan door een bewindspersoon in Den Haag. De Rijksvertegenwoordiger is veel beter in staat om snel op locatie te zijn en is zeer welbekend met de bijzondere omstandigheden van het bestuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De wijzigingen met betrekking tot het stelsel van interbestuurlijk toezicht worden nog steeds in lijn gebracht met die in de Gemeentewet. Van de inzet van de instrumenten zal, zoals nu ook het geval is, alleen gebruik gemaakt worden waar en wanneer daar aanleiding toe is.

Ook zijn bijna alle overwegingen die bij de introductie van de Rijksvertegenwoordiger genoemd werden in de memorie van toelichting nog onverkort van toepassing, met uitzondering van het wennen aan de nieuwe situatie. In de memorie van toelichting werd benadrukt dat er door het ontbreken van de provincie als tussenlaag behoefte was aan een bestuurlijke schakel tussen Bonaire, Sint Eustatius en Saba enerzijds en de rijksoverheid anderzijds, waardoor er behoefte is aan ogen en oren ter plaatse die ook bestuurlijk toezicht kunnen houden. De drie eilanden bevinden zich daarnaast in een andere culturele en geografische omgeving dan Nederland en kennen een andere bestuurscultuur. Deze overwegingen gelden nog steeds en zullen ook niet verdwijnen.

Dat de functie behouden blijft betekent niet dat deze onveranderd blijft. Met name het hybride karakter van het ambt stond ter discussie.³ De combinatie van een niet goed uitgewerkte coördinerende rol en de rol als vertegenwoordiger van de Rijksoverheid (vooral ten aanzien van verschillende vormen van toezicht) gaan moeilijk samen. Dit heeft in de praktijk bijgedragen aan een minder goede samenwerking tussen bestuurslagen, mede omdat het evenwicht in de uitvoering van de rollen – in ieder geval vanuit het oogpunt van Bonaire, Sint Eustatius en Saba – ontbrak.⁴ Tijdens de werkconferentie over de wijziging van de WolBES en FinBES hebben Bonaire, Sint Eustatius en Saba aangegeven te streven naar een eigen permanente vertegenwoordiging in Den Haag.⁵ Dat maakt de coördinerende rol van de Rijksvertegenwoordiger, met name als belangenbehartiger van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, niet of minder nodig. Ik kies er daarom voor de functie meer eenduidig te richten op het bevorderen en waarborgen van goed bestuur en het houden van interbestuurlijk toezicht.

² Besluit indeplaatsstelling – Selibon Lagun (*Stcrt.* 2024, 38173).

³ Bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 35 300, IV, nr. 11, 35

⁴ Kamerstukken II 2013/14 33 750-IV, nr. 35 en Kamerstukken II 2012/13 33.400-VII, nr. 67.

⁵ Bijlage bij Kamerstukken 11 2023/24 36410-IV, nr. 70.

De komende weken wil ik gebruiken om het wetsvoorstel langs deze lijnen aan te passen. Omdat dit een grote wijziging van het voorstel is, vind ik een nieuwe consultatie gericht op de aanpassingen noodzakelijk. Ik streef ernaar deze in het tweede kwartaal, naar verwachting eind april/begin mei, te laten starten. De overige delen van het wetsvoorstel blijven wat mij betreft intact, met de kanttekening dat de uitkomsten van de werkconferentie wel verwerkt worden en er enkele technische aanpassingen nodig zijn. Ook ben ik met de betrokken ministeries in gesprek over de bevoegdheden die in hun wetgeving bij de Rijksvertegenwoordiger zijn belegd over de vraag of deze met het behouden van de functie bij de Rijksvertegenwoordiger blijven.

De afgelopen maanden heb ik daarnaast gewerkt aan een goede vertaling van de afspraken van de werkconferentie van vorig jaar in het wetsvoorstel, bijvoorbeeld ten aanzien van het mogelijk maken van lenen en het eigen middelenbeheer. Hier zijn positieve stappen op gezet, welke u in het gewijzigde wetsvoorstel zult terugzien.

Alles bij elkaar verwacht ik niet eerder dan in het eerste kwartaal van 2026 een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer aanhangig te kunnen maken. Ik realiseer me dat dit in elk geval directe gevolgen heeft voor de ingangsdatum van de verhoging van het aantal eilandsraadsleden. Met deze aangepaste planning is het niet reëel te veronderstellen dat deze wijziging op tijd in werking is getreden voor de eilandsraadverkiezingen van maart 2027. Deze verhoging zal daardoor pas per 2031 in kunnen gaan.

Inmiddels bent u geïnformeerd over de door mij voorgenomen wijzigingen in het wetsvoorstel. Graag voer ik hier met u nader overleg over indien u daar behoefte aan heeft.

Een afschrift van deze brief is gestuurd aan de eilandsraad en de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hoogachtend,

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Digitalisering en Koninkrijksrelaties

Zsolt Szabó